

Toenemend belang water in de ruimtelijke keten

TIJD VOOR EEN MINISTER VAN WWR

TEKST JAN JAGER FOTOGRAFIE ROELOF POT

Voor de uitvoering van de agenda van Veerman is fysieke ruimte nodig. Maar ruimte is schaars in Nederland. Er valt daarom heel wat voor te zeggen om ruimte voor blauw te combineren met ruimte voor rood. In de praktijk gebeurt dat al vaak, maar op ministerieel niveau is er nog sprake van gescheiden domeinen. Wordt het tijd voor een ministerie van Water, Wonen en Ruimte?

De ontwikkeling van de boulevard van Scheveningen en de bijbehorende kustzone is een voorbeeld van een project waar de domeinen water, wonen en ruimte elkaar al raken. De totstandkoming van een integraal ministerie zou de voortgang van het project van rijkswege kunnen bevorderen.

'B rinkman ziet rentree op nieuw te vormen ministerie', kopte het confessionele Nederlands Dagblad wat cryptisch in 2008. Het

ministerie van Ruimte zou het moeten heten: een fusiedepartement van VROM, V&W en LNV. De CDA'er vergat er niet bij te zeggen dat hij als bedenker graag de nieuwe bewindsman wil worden.

Twee jaar later zegt Brinkman aan de telefoon: 'Er is te veel ruimte in Nederland waarbij watermensen zeggen: Vissen mag, maar verder ook niets. Dat vind ik zo vreemd in zo'n waterrijk land. Een minister voor Ruimte kan de verbindende factor zijn tussen nu nog gescheiden werelden.'

Met de coalitieonderhandelingen in aantocht is dit hét moment om de pro's en contra's van zo'n totaaldepartement eens goed onder de loep te nemen. Voor de voorzitter van Bouwend Nederland is de noodzaak onbetwist: 'Het is een ontzettende wanboel in Den Haag. Groen, blauw, rood en grijs zijn organisatorisch, financieel en regeltechnisch gescheiden. Verschillende functies overlappen elkaar in de praktijk. Ik zou het jammer vinden als deze situatie in het volgende kabinet voortduurt. Je moet naar één momentum toe waarbij alle aspecten gewogen worden. Dat kan het beste in één ministerie.'

De ambtelijke werkgroep voor openbaar bestuur doet ook een uitspraak over een eventuele departementale herindeling als bezuinigingsmaatregel, maar werkt dit verder niet uit.

BOUWEN OP DE DIJK

De inhoudelijke afbakening van een eventueel nieuw ministerie is een keuze voor de politiek. Wat betreft de redactie van Water, Wonen & Ruimte mag dat nieuwe departement best het ministerie van Water, Wonen en Ruimte gaan heten, ofwel het ministerie van WWR, met een bijbehorende minister van WWR.

Elco Brinkman: 'Vissen mag, maar verder ook niets. Dat vind ik zo vreemd in zo'n waterrijk land'

Feit is dat de rol van water in het ruimtelijk ontwerp inmiddels niet meer is weg te denken. Andersom geldt dat ruimtelijke opgaven zoals woningbouw steeds belangrijker worden bij het op orde houden van de Nederlandse waterhuishouding. Het één schept voorwaarden voor het ander. Zonder goede waterhuishouding krijgen de bewoners van nieuwe wijken natte voeten. In Tiel worden daarom plannen gemaakt voor de aanleg van een zogenaamde klimaatdijk: een nogal uit de kluiten gewassen waterkering met ruimte voor woningbouw. De Kampense gemeenteraad heeft onlangs ingestemd met de aanleg van een bypass die ruimte schept voor de bouw van zo'n 1.300 woningen. Provincie, gemeente en waterschap werken bij beide projecten al intensief samen. Veiligheid en ruimtelijke ontwikkeling worden gezamenlijk uitgevoerd. Gevraagd naar de eerste beleidsmaatregel van de minister van Water, Wonen en Ruimte antwoordt Brinkman: 'Hij of zij zou moeten laten zien dat het helemaal niet zo eng is, die combinatie van kustbescherming en gebiedsontwikkeling. Veiligheidsvoorzieningen worden in Nederland te snel verabsoluteerd zodat we kansen laten liggen. Veiligheid is natuurlijk niet niks, maar een

vraag die op rijksniveau gesteld zou kunnen worden is: "Kunnen we ook bouwen op die dijk?"

HENRY MEIJDAM: INHOUDELIJK NOODZAAK

'Qua accommodatie begrijp ik het als VROM en V&W mogelijk samengevoegd gaan worden', zegt voorzitter Henry Meijdam van de VROM-raad, om daar gelijk aan toe te voegen: 'Je kan op de achterkant van een bierviltje nagaan dat die twee departementen ook inhoudelijk bij elkaar horen. Als je een vraagstuk rondom mobiliteit moet inrichten, kan dat haast niet zonder inrichting van de ruimte. Dat geldt misschien nog wel meer voor waterbeheer. De vraagstukken die zich in de fysieke leefomgeving voordoen, vragen om integrale oplossingen die de samenhang tussen de verschillende sectoren belangrijk maken. Water is in de menukaart een onlosmakelijk deel van de ruimtelijke keten en neemt in belang alleen maar toe.' Dat was ook de reden waarom de VROM-raad en de vergelijkbare adviesraden van de ministeries van V&W en LNV op het punt stonden samen te gaan in de interdepartementale Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur. Maar het parlement bestempelde het dossier na de val van het kabinet als controversieel waardoor de fusie is opgeschort. De losse raden werken er niet minder om samen. Zo wordt er een gezamenlijke agenda gevoerd en is er één secretariaat. Meijdam vindt dat de ministeries van VROM, V&W en LNV dit voorbeeld moeten volgen en moeten gaan samenwerken. Het momentum leent zich er volgens de VVD'er ook voor om gelijk een totale reorganisatie door te voeren. 'De val van het kabinet biedt de gelegenheid om serieus na te denken over de vorming van een nieuw, samengesteld departe-

Waarom één ministerie van Water, Wonen & Ruimte?

- ◇ 'Een integraal ministerie verbindt werelden die nu op rijksniveau gescheiden zijn.' (Elco Brinkman)
- ◇ 'Een integraal ministerie voorkomt overlap van functies.' (Elco Brinkman)
- ◇ 'Een departementale herindeling kan bijdragen aan de bezuinigingen.' (Ambtelijke werkgroep openbaar bestuur)
- ◇ 'Het belang van water in de ruimtelijke keten neemt alleen maar toe.' (Henry Meijdam)
- ◇ 'Een integraal departement sluit beter aan bij de markt, waar al integraal gewerkt en gedacht wordt.' (Charlie Martens)

Waarom géén ministerie van Water, Wonen en Ruimte?

- ◇ 'De landschappelijke waarden en natuur zouden kwetsbaar kunnen zijn in zo'n samengesteld departement.' (Henry Meijdam)
- ◇ 'Een fusie levert geen geld op, zeker niet op korte termijn.' (Roel in 't Veld)
- ◇ 'Een echte fusie is moeilijk omkeerbaar.' (Roel in 't Veld)

Ministerie van Water, Wonen en Ruimte?

ment. De inhoudelijke noodzaak is daarvoor misschien nog wel groter dan de financiële.'

Zijn er ook kanttekeningen?

Meijdam: 'Met name uit de sfeer van de milieubeweging hoor je dat de landschappelijke waarden en natuur kwetsbaar zouden kunnen zijn in zo'n samengesteld departement. Het is een begrijpelijke vrees. Bij gebiedsontwikkeling moet je daar erg alert op zijn.'

CHARLIE MARTENS: INTEGRAAL VANUIT DE MARKT, INTEGRAAL VAN- UIT DE MINISTERIES

'Onder de huidige economische omstandigheden moet al het initiatief van marktpartijen worden omarmd', zegt Charlie Martens, algemeen directeur van Ballast Nedam Ontwikkelingsmaatschappij. 'Als je dan wordt geconfronteerd met ambtelijke belemmeringen is dat zeer schadelijk. De overheid moet alles op alles zetten om de markt te faciliteren. Alles wat daarmee in strijd is, is not done.'

Martens wil dat de overheid ruimte-lijk-technische procedures versnelt, zodat de gebiedsontwikkeling door kan gaan en ontwikkelaars als Ballast Nedam cashflow kunnen genereren. Hij is daarom erg blij met de crisis- en herstelwet, maar constateert tegelijk dat vanwege bezuinigingen bij gemeenten de afhandelingen van vergunningen vertraging oploopt, met hoge kosten tot gevolg. Is een bundeling van taken wellicht de oplossing? Martens: 'Wij moeten als bedrijven onze slag slaan door integraal ontwerp, beheer en realisatie. Hetzelfde zou de overheid ook

moeten doen. Daar hoort ook de integratie van taken van de departementen bij. Integraal vanuit de markt betekent ook integraal vanuit de ministeries.'

ROEL IN 'T VELD: GEËEN MINISTERIE, WEL EEN MINISTER

'Je moet je bij de vorming van zo'n ministerie afvragen wat de kosten en baten zijn', zegt oud-topbestuurder Roel in 't Veld. 'Het is een illusie om te denken dat een fusie geld oplevert, zeker in eerste jaren al. Het is juist een heel dure operatie, terwijl we moeten besparen de komende vier jaar. Een echte fusie is bovendien moeilijk omkeerbaar.' In 't Veld is niettemin voorstander van de integratie van de domeinen water, wonen en ruimte. 'De verkaveling in het bestuurlijk landschap is nu te groot.' Hij pleit voor het tijdelijk samenvoegen van elementen uit verschillende ministeries. 'In 1993 hebben we in de Commissie Wiegel daarvoor het zogenaamde "blokkendoosmodel" voorgesteld. Het is nooit in de praktijk toegepast en kan nu weer van stal worden gehaald. Een "blokkendoos" stelt je in staat verschillende constructies te maken en geeft tegelijk de associatie dat het niet voor eeuwig is. Je kan ook goed nadenken over de juiste doorsnijding van een overheidsdomein. Dat is afhankelijk van je normatieve positie. Je kan kiezen voor een tijdelijke samenvoeging van de domeinen water, wonen en ruimte uit VROM en V&W met een bijbehorende prioriteitenminister voor Water, Wonen en Ruimte. In 't Veld onderscheidt zo'n prioriteitenminister van de 'programmaministers' in het huidige kabinet. Als voorbeeld noemt hij de minister van Wonen, Wijken en Integratie. 'Kenmerk van zo'n programmaminister is een beperkt werkveld dat niet in domeinen te vatten is. De minister van Water, Wonen en Ruimte moet een stevige portefeuille hebben, die bestaat uit meerdere domeinen.'

Het is nog maar de vraag in hoeverre de politiek bereid is tot samenvoeging van de verschillende domeinen wanneer dit leidt tot een kleinere ministerspoel. Zeker wanneer een nieuwe coalitie moet worden samengesteld uit meerdere kleine partijtjes is de neiging groot om juist extra ministersposten te creëren, vaak zonder portefeuille. Een ministerie van Water, Wonen en Ruimte mag nog zo nodig zijn, het blijft een politieke keuze.

*